

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Inleiding Nederlands sociaal recht

Heerma van Voss, G.J.J.

Citation

Heerma van Voss, G. J. J. (2011). *Inleiding Nederlands sociaal recht*. Den Haag: Boom juridische uitgevers. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17933>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17933>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Inleiding Nederlands sociaal recht

G.J.J. Heerma van Voss

Achtste druk

Boom Juridische uitgevers
Den Haag
2011

Omslagontwerp: Primo!Studio, Delft
Opmaak binnenwerk: Mediabuilders, Zutphen

© 2011 G.J.J. Heerma van Voss | Boom Juridische uitgevers

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-90-8974-419-7
NUR 825

www.bju.nl

Woord vooraf

Dit boek biedt een inleiding tot het Nederlandse sociaal recht. Primair geschreven voor rechtenstudenten in de bachelorsfase van de academische studie, kan het boek niettemin ook van nut zijn voor anderen die een eerste kennismaking zoeken met het sociaal recht.

Het boek beoogt inleidend van aard te zijn, door een beperking tot de hoofdlijnen. Het is voor een goed begrip noodzakelijk om naast het boek ook kennis te nemen van de relevante wetteksten. Het inleidende karakter van dit boek laat immers niet toe om elke uitzondering en ieder detail aan de orde te stellen. Er is naar gestreefd de belangrijkste beginselen en vindplaatsen van het sociaal recht weer te geven op een zodanige wijze, dat de inhoud te bevatten blijft voor iemand die voor het eerst met dit rechtsgebied kennismaakt. Tegelijkertijd wordt het academisch karakter bereikt door op belangrijke punten ook in te gaan op historie en achtergronden van de desbetreffende materie. Voorts zijn verwijzingen opgenomen naar de belangrijkste literatuur en rechtspraak, waardoor de lezer desgewenst verder zijn weg kan vinden in het vakgebied. De literatuurverwijzingen zijn grotendeels beperkt tot de belangrijkste publicaties die een recent overzicht geven van het behandelde. Over vele onderwerpen zijn in artikelen of in oudere publicaties detailstudies verschenen. Het is daarom altijd de moeite waard om ook kennis te nemen van de vaktijdschriften, monografieën, losbladige en digitale uitgaven, die meer gedetailleerde informatie verschaffen.

In deze achtste druk is het boek geactualiseerd. Wijzigingen in de wetgeving zijn verwerkt, alsmede recente rechtspraak en literatuur.

Bij de voorbereiding van deze druk is hulp verleend door mr. B. Barentsen en student-assistente M. Warmerdam, beiden verbonden aan de afdeling Sociaal Recht van de Universiteit Leiden. Commentaar op het boek blijft welkom, hetzij via de uitgever, hetzij rechtstreeks (e-mailadres: g.j.j.heerma@law.leidenuniv.nl).

Leiden, december 2010
G.J.J. Heerma van Voss

Inhoud

Afkortingen		13
1	Het begrip sociaal recht	17
1.1	Het sociaal recht als juridisch vakgebied	17
1.2	Geschiedenis	19
1.3	Ongelijkheidscompensatie	21
1.4	Flexibilisering	23
1.5	Internationalisering	24
1.6	Grondrechten	25
1.7	Rechtsbronnen	26
I	INDIVIDUEEL ARBEIDSRECHT	31
2	De arbeidsverhouding	33
2.1	Overzicht	33
2.2	Arbeidsovereenkomst	33
2.3	Opdracht en aanneming van werk	36
2.4	Ambtelijke status	39
2.5	Flexibele arbeidsrelaties	40
2.6	Enkele bijzondere arbeidsovereenkomsten	45
2.7	Gemengde overeenkomsten	47
3	De totstandkoming van de arbeidsovereenkomst	49
3.1	Partijen	49
3.2	Arbeidsbemiddeling	51
3.3	Sollicitatiefase	53
3.4	Discriminatie bij aanstelling	56
3.5	Vorm van de arbeidsovereenkomst	62
3.6	Bijzondere bedingen	63

4	De rechtsbronnen	69
4.1	Overzicht	69
4.2	Onderlinge verhouding van rechtsbronnen	69
4.3	Contractvrijheid	71
4.4	Vormen van dwingend recht	72
4.5	De collectieve arbeidsovereenkomst	74
4.6	De ondernemingsovereenkomst	75
4.7	Andere rechtsbronnen	76
4.8	De handhaving	76
5	De plichten van de werknemer	79
5.1	Overzicht	79
5.2	Arbeid verrichten	79
5.3	Volgen van aanwijzingen	80
5.4	Geheimhoudingsplicht	81
5.5	Concurrentieverbod	82
5.6	Verbod van nevenarbeid	85
5.7	Voorkomen van schade	86
5.8	Goed werknemerschap	87
5.9	Sancties werkgever	87
6	De plichten van de werkgever	91
6.1	Overzicht	91
6.2	Loonbetaling	91
6.3	Tewerkstelling	92
6.4	Gelijke behandeling	93
6.5	Veilige werkomstandigheden	95
6.6	Grondrechten werknemer	99
6.7	Goed werkgeverschap	100
6.8	Sancties werknemer	101
7	Onderbreking van de arbeid	105
7.1	Verhinderings werknemer	105
7.2	Ziekte	105
7.3	Zwangerschap, bevalling en adoptie	107
7.4	Ouderschap	108
7.5	De levensloopregeling	108
7.6	Kort verlof	108
7.7	Vakantie	109
7.8	Roostervrije dagen	110
7.9	Bedrijfsrisico	110
8	Het arbeidsomstandighedenrecht	115
8.1	Overzicht	115

8.2	Arbeidsomstandigheden	116
8.3	Arbeidstijden	117
8.4	Arbeid en zorg	119
8.5	Deskundige bijstand	119
8.6	Medezeggenschap over arbeidsomstandigheden	120
8.7	De Arbeidsinspectie	120
9	Wijziging van de arbeidsverhouding	123
9.1	Overzicht	123
9.2	Wijzigingsbeding	124
9.3	Goed werkgever- en werknemerschap	125
9.4	Taakwijziging	127
9.5	Overplaatsing	127
9.6	Bevordering en degradatie	128
9.7	Werkaanpassing gehandicapten	128
9.8	Overgang van onderneming	130
9.9	Overstappen binnen een groepsonderneming	132
10	Het ontslagrecht: de opzegging	135
10.1	Overzicht ontslagrecht	135
10.2	Opzegging	135
10.3	Procedure werkgever	136
10.4	Toestemming	136
10.5	Collectief ontslag	139
10.6	Opzegverboden	140
10.7	Opzegtermijn	142
10.8	Proeftijd	143
10.9	Dringende reden	145
10.10	Opzegging door werknemer	149
10.11	Sancties	150
10.12	Vernietigbare opzegging	150
10.13	Onregelmatige opzegging	152
10.14	Kennelijk onredelijke opzegging	153
10.15	Herstel van de arbeidsovereenkomst	156
10.16	Ontslagvergoeding	157
10.17	Toekomst dual ontslagrecht	159
11	Het overige ontslagrecht	161
11.1	Overzicht	161
11.2	Ontbinding wegens gewichtige redenen	161
11.3	Vergoeding bij ontbinding	165
11.4	Ontbinding na opzegging	167
11.5	Ontbinding wegens tekortkoming	168
11.6	Afloop arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	169

11.7	Ontbindende voorwaarde	172
11.8	Overlijden werknemer	174
11.9	Beëindiging met wederzijds goedvinden	175
II	COLLECTIEF ARBEIDSRECHT	177
12	Organisatie en vertegenwoordiging	179
12.1	Vrijheid van vakvereniging	179
12.2	Organisaties van werkgevers en werknemers	180
12.3	Overlegeconomie	181
12.4	Vertegenwoordiging in organen	182
12.5	Ondernemingsniveau	183
12.6	Bedrijfstakniveau	183
12.7	Regionaal niveau	184
12.8	Nationaal niveau	184
12.9	Europees niveau	186
12.10	Internationale organen	187
13	De collectieve arbeidsovereenkomst	189
13.1	Cao-overleg	189
13.2	Bedrijfstak- en ondernemings-cao	191
13.3	Regeling van de cao	192
13.4	Individuele gebondenheid aan de cao	193
13.5	De ongebonden werknemer	194
13.6	De bepalingen van de cao	197
13.7	Afwijking van de cao	199
13.8	Algemeenverbindendverklaring	201
13.9	Nawerking van cao-bepalingen	204
13.10	Decentralisatie naar de onderneming	206
13.11	Sociaal plan	207
13.12	Handhaving van de cao	207
14	Het stakingsrecht	211
14.1	Geschiedenis van het stakingsrecht	211
14.2	Grondrecht op collectieve actie	212
14.3	Grenzen aan recht op collectieve actie	214
14.4	Rechten van derden	215
14.5	Stakingen gericht tegen anderen	216
14.6	Bijzondere vormen van collectieve actie	218
14.7	Schorsing of wanprestatie	220
14.8	Positie werkwilligen	220
14.9	Uitsluiting	221
14.10	Bemiddeling en geschilbeslechting	222

15	Het medezeggenschapsrecht	223
15.1	Plaats van de ondernemingsraad	223
15.2	Instelling van de ondernemingsraad	224
15.3	Het adviesrecht	227
15.4	Het instemmingsrecht	229
15.5	Het informatierecht	231
15.6	Het beroepsrecht en andere geschillenregelingen	231
15.7	Overige taken en bevoegdheden	235
15.8	De personeelsvertegenwoordiging	236
15.9	Medezeggenschap bij arbeidsomstandigheden	237
15.10	De structuurregeling	238
15.11	Verhouding met vakbonden	240
15.12	Het enquêterecht	241
15.13	Fusiegedragsregels	242
15.14	De Europese ondernemingsraad	244
15.15	Medezeggenschap bij de Europese vennootschap	245
III	SOCIALEZEKERHEIDSRECHT	247
16	Het stelsel van sociale zekerheid	249
16.1	Geschiedenis	249
16.2	Sociale verzekeringen en sociale voorzieningen	253
16.3	Werknemers- en volksverzekeringen	255
16.4	Publiek- en privaatrecht	257
16.5	Financiering	259
16.6	Uitvoering	262
16.7	Toezicht	263
16.8	Handhaving	263
16.9	Rechtsbescherming	266
16.10	Internationale aspecten	267
17	Het werkloosheidsrecht	269
17.1	Toepasselijke regelingen	269
17.2	Werkloosheidsbegrip	270
17.3	Referte-eisen	271
17.4	Uitsluitings- en eindigingsgronden	272
17.5	Uitkeringen	273
17.6	Verplichtingen	275
17.7	Verwijtbare werkloosheid	276
17.8	Passende arbeid	277
17.9	Sancties	279
17.10	Betaling van de uitkering	280
17.11	Re-integratiemaatregelen	281

18	Het arbeidsongeschiktheidsrecht	283
18.1	Toepasselijke regelingen	283
18.2	Loonbetaling bij ziekte	284
18.3	Vangnetvoorziening	286
18.4	Zwangerschap en bevalling	287
18.5	Arbeidsongeschiktheidsbegrip Wet WIA	288
18.6	Uitkering bij volledige en duurzame arbeidsongeschiktheid	291
18.7	Uitkering bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid	291
18.8	Aanvullende uitkeringen werknemer	293
18.9	Re-integratiemaatregelen	294
19	De overige sociale verzekeringen	297
19.1	Zorgverzekering	297
19.2	Bijzondere ziektekosten	298
19.3	Ouderdomspensioen	299
19.4	Nabestaandenuitkering	301
19.5	Aanvullende regelingen	302
20	De sociale voorzieningen	305
20.1	Overzicht	305
20.2	Drie cruciale begrippen	305
20.3	Algemene bijstand	307
20.4	Oudere werklozen en gewezen zelfstandigen	309
20.5	Jonggehandicapten	310
20.6	Kunstenaars	311
20.7	Toeslagen	312
20.8	Kinderbijslag	312
20.9	Inschakeling werkzoekenden	315
20.10	Sociale werkvoorziening	315
20.11	Gehandicapten	315
20.12	Bijzondere bijstand	317
20.13	Wet investeren in jongeren	318
	Jurisprudentieregister	319
	Artikelenregister	327
	Trefwoordenregister	335